

درس اول

تعریف حق: حق چیزهایی است که یک انسان به دلیل مقام انسانی اش شایستگی آنها را دارد.

انواع حقوق: ۱- حقوق طبیعی: حق حیات- حق داشتن اسم مناسب

۲- حقوق قراردادی: حق مرخصی- حق امنیت

درس دوم

تعریف مسئولیت: وظایفی که هر یک از ما به عهده داریم و انتظار می رود آنها را انجام دهیم

هر یک از ما در برابر چه کسانی مسئول هستیم: در برابر خدا- در برابر خود- در برابر دیگران: (خانواده، معلمان و هم کلاسی ها؛ اعضای جامعه) در برابر محیط زیست (آب، خاک، نور، هوا) و عالم آفرینش (گیاهان و جانوران)

قید و شرط‌های بهره‌گیری از حقوق خود در جامعه:

۱- مغایر قانون نباشد.

۲- مغایر قوانین الهی نباشد.

۳- با اعمال حق خود سبب خسارت و زیان دیگران نشویم

علت پیدایش قوانین: ۱- حفظ حقوق افراد

۲- ایجاد نظم و امنیت

قوانین جامعه: ۱- قوانینی ناشی از دستورات مذهبی

و اخلاقی مثال: با کفش به مسجد و نمازخانه وارد نشویم

۲- قوانین برگرفته از قوانین یا عادت و رسم در

گروه‌های اجتماعی مثال: ایستادن در صف اتوبوس

۳- قوانینی که به وسیله یک نهاد دارای صلاحیت مثل مجلس تصویب شود (قانون) مثال: ممنوعیت عبور از چراغ قرمز

قانون اساسی: ۱- مهمترین قانون هر کشور (مادر همه قوانین) ۲- در قانون اساسی هر کشور مهمترین حقوق ملت و همچنین مهمترین روابط و وظایف حکومت و مردم معین شده است. ۳- قانون اساسی توسط مجلس خبرگان نوشته و سپس به همه پرسى گذاشته می شود و مردم به آن رای مثبت یا رای می دهند ۴- قانون اساسی ۱۷۷ اصل دارد ۵- قانون اساسی توجه خاصی به حقوق اساسی و اجتماعی همه مردم دارد و همه موظفند به این قوانین احترام بگذارند.

عادی کشور در چارچوب قانون اساسی ۲- ارکان قوه:

الف) مجلس شورای اسلامی: اعضا: نمایندگان

منتخب مردم که هر چهار سال از سوی مردم مناطق

مختلف کشور ما انتخاب می‌شوند. مهمترین وظیفه:

تهیه و تصویب قوانین عادی ب) شورای نگهبان:

اعضا: ۱۲ نفر: ۶ نفر فقیه منتخب رهبر، ۶ نفر

حقوقدان منتخب قوه قضاییه

👉 قوه قضاییه- وظایف: تطبیق قوانین مصوب

مجلس با قانون اساسی و احکام اصول دین اسلام،

نظارت بر انتخابات مانند انتخابات ریاست جمهوری

و مجلس شورای اسلامی و تایید صلاحیت نامزدهای

انتخاباتی

درس پنجم

👉 تعریف همدلی: خود را به جای فرد حادثه دیده

گذاشتن و درک احساس و شرایط او
تعریف همیاری: پس از درک احساس فرد حادثه
دیده به کمک او بشتاییم.

موسساتی که به یاری مردم آسیب دیده
می‌شتابند: جمعیت هلال احمر - سازمان
آتش‌نشانی - اورژانس - نیروی انتظامی

درس ششم

بیمه: ۱- تعریف بیمه: قرار داد بین بیمه‌گر و
بیمه‌شونده است موسسه بیمه‌گر تعهد می‌کند در
قبال دریافت حق بیمه از بیمه‌شونده خسارت‌های
ناشی از حوادث معینی را جبران کند ۲- تقسیمات
بیمه: انواع بیمه: بیمه اجباری، بیمه اختیاری - اقسام
بیمه از نظر خدماتی که به بیمه‌شوندگان ارائه
می‌دهند: بیمه آتش‌سوزی، بیمه بهداشت و درمان،

بیمه بیکاری، بیمه عمر، بیمه از کارافتادگی و...

درس هفتم

انسان برای رفع نیازها و خواسته‌های خود اقدام به تولید محصول می‌کند

انواع تولید: ۱- کالا ← مثال: کفش - دفتر -

یخچال و... ۲- خدمات ← مثال: خدمات پزشکی،

آموزش، بیمه حمل و نقل و...

انواع مشاغل یا فعالیت‌های اقتصادی: کشاورزی -

صنعت - خدمات

درس هشتم

تعریف مصرف‌کننده: کسی که کالاها و خدمات

را به منظور رفع نیازهای خود می‌خرد

مصرف‌کننده: ۱- حقوق: الف) خرید کالای سالم و

بدون نقص ب) داشتن آگاهی و اطلاعاتی از کالا ←

از روی برچسب کالا ج) حفظ امنیت و سلامت

پس از مصرف کالا ← علامت استاندارد ۲-

مسئولیت‌ها: الف) مصرف درست و پرهیز از

مصرف گرایبی ب) محافظت از محیط‌زیست و عدم

آسیب رساندن به آن

ویژگی مکان: ۱- ویژگی طبیعی: موقعیت

جغرافیایی- نوع آب و هوا- ناهمواری‌ها- رودها-

پوشش گیاهی- زندگی جانوری ۲- ویژگی انسانی:

تعداد جمعیت- فعالیت‌های اقتصادی- سواد- زبان-

آثار تاریخی

درس نهم

وسایل مطالعه جغرافیا:

۱- نقشه: تعریف: نقشه تصویری افقی از سطح زمین

است که به نسبت مورد نیاز کوچک شده است. انواع

نقشه: نقشه ناهمواری‌ها- تقسیمات کشوری (استان‌ها)

- گردشگری- اطلس ۲- عکس‌ها: الف) عکس‌های

معمولی: مناظر طبیعی، مناظر و فعالیت‌های انسانی
(ب) عکس‌های هوایی ← تهیه نقشه (توسط هواپیما
گرفته می‌شود) (ج) عکس‌های ماهواره‌ای ۳- کره
جغرافیایی ۴- کتاب‌ها و فرهنگ‌نامه‌ها ۵- رایانه و
اینترنت

📁 تقسیمات کشوری: ۱- استان: برای اداره بهتر
کشور آنرا به بخش‌هایی تقسیم می‌کنند که به آن
استان می‌گویند. استان توسط استانداری اداره
می‌شود. ۲- شهرستان: هر استان به چند شهرستان
تقسیم می‌شود و هر شهرستان از تعدادی شهر و
روستا تشکیل شده است

درس دهم

📁 شهرداری: شهرداری موسسه‌های است که برای
اداره بهتر شهر بوجود آمده و خدماتی به ساکنان شهر
ارائه می‌کند.

👉 مهم‌ترین خدمات شهرداری: ۱- احداث و تعمیر
یا آسفالت خیابان‌ها- پل‌ها- تونل‌ها و پیاده‌روها برای
رفت و آمد بهتر شهرنشینان ۲- ایجاد فضای سبز و
کاشتن درخت و نهال در مکان‌های مختلف شهر و
احداث بوستان و زمین بازی کودکان ۳- نظافت
کوچه‌ها و خیابان‌ها و جمع‌آوری و دفع زباله‌ها ۴-
نظارت بر ساخت و سازها ← گرفتن پروانه ساختمان
از شهرداری ۵- ایجاد فرهنگ‌سراها و خانه‌های
سلامت برای اوقات فراغت مردم ۶- نظارت بر حمل
و نقل عمومی (اتوبوس- تاکسی- مترو) برای رفت و
آمد مردم

👉 (ناهمواری‌های ایران) اشکال زمین در ایران: ۱-
نواحی مرتفع و بلند: الف) شمال: کوه‌های آذربایجان
در شمال غرب ایران، رشته کوه البرز در شمال ایران،

کوه‌های خراسان در شمال شرق ایران

ب) غرب: رشته کوه زاگرس با جهت شمال غرب،
جنوب شرقی (ج) مرکز و جنوب شرقی: کوه‌های بلند
و پراکنده بخصوص در نواحی مرکزی ایران

۲- نواحی پست و هموار: دشت: سرزمین‌های پست
میان دو کوه- جلگه: سرزمین‌های پست و هموار که
از آبرفت رودها بین کوه و دریا قرار دارند، کوهپایه:
زمین‌هایی که از یک سو به کوه و از سوی دیگر به
دشت‌ها مربوط می‌شوند.

👉 زیست‌گاه یا زیست بوم: تعریف: منطقه بزرگی
که در آن مجموعه‌ای از گیاهان و جانوران خاص
زندگی می‌کنند

👉 مهمترین عامل تنوع زیستگاه‌ها در ایران:

تنوع آب و هوایی ایران

نواحی آب و هوای ایران:

۱- معتدل و مرطوب خزری: در ناحیه کنار دریای خزر بین کوه‌های البرز و دریا در تمام ماه‌های سال بارندگی دارد - مرطوب‌ترین ناحیه آب و هوایی ایران بارندگی از غرب به شرق کم می‌شود. تابستان‌ها و زمستان‌ها معتدل دارد. کشت بیشتر محصولات بصورت دیم صورت می‌گیرد.

۲- ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی: شامل کوهستان‌های مرتفع ایران و کوهپایه‌های اطراف آنهاست. در ارتفاعات در زمستان برف زیادی می‌بارد و زمستان‌های سرد و تابستان‌های معتدل دارد. تقریباً ۹ ماه از سال باران دارد اما تابستان‌ها خشک است. کشف دیم در این منطقه رایج است.

۳- ناحیه گرم و خشک داخلی: شامل نواحی مرکزی ایران است. علت خشکی ناحیه بارش فقط در

چند ماه آن هم به مقدار کم است. دارای بیابان‌هایی است که سال‌ها در آن باران نباریده است مثل بیابان لوت. اختلاف دمای شب و روز زیاد است و تابستان‌های گرم و خشک دارد. پوشش گیاهی فقیری دارد فقط گیاهان خشکی‌پسند مانند درختان تاغ و گز و بوته‌های خاردار در آنجا می‌روید. ۴- ناحیه گرم و مرطوب شرجی: در کناره‌های خلیج فارس و دریای عمان از جلگه خوزستان تا بندر چابهار کشیده شده است. دارای تابستان‌های بسیار گرم و زمستان‌های ملایم است. این ناحیه جز نواحی خشک ایران است زیرا میزان بارندگی در این ناحیه بسیار کم است. به علت وجود دریا و تبخیر آب دریا نم هوا زیاد است و موجب شرجی شدن هوای این منطقه است. کشت در این مناطق بیشتر به صورت دیم است.

درس دوازدهم

علت تخریب زیستگاه‌ها: مهمترین عامل:

فعالیت‌های نادرست انسان‌ها: ۱- شکار بیش از حد و

صید بی‌رویه ۲- تولید زباله ۳- افزایش بی‌رویه

جمعیت

علت محافظت از زیستگاه‌ها: ۱- سپاسگزاری از

نعمت‌های خداوند ۲- لذت بردن از زیبایی‌ها و تفکر

در آفرینش ۳- حق حیات برای سایر موجودات زنده

۴- وابستگی موجودات زنده به یکدیگر ۵- فواید

گیاهان و جانوران: غذا- دارو

درس سیزدهم

جمعیت: ۱- اگر تعداد افراد متولد شده بیشتر از

افرادی باشند که می‌میرند جمعیت افزایش می‌یابد

۲- اگر تعداد افرادی که متولد می‌شوند کمتر از

افرادی که می‌میرند باشد جمعیت کاهش می‌یابد (رشد منفی)

عوامل موثر در پراکندگی جمعیت در ایران:

عواملی که موجب کاهش جمعیت می‌شوند در نواحی داخلی ایران: کمبود بارندگی - آب و هوای گرم و خشک - خاک‌های نامساعد و شور ۲- عوامل موثر در افزایش جمعیت: الف) شهر بزرگ تهران به علت استقرار سازمان‌های مهم دولتی، دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها و صنایع زیاد در آن و موقعیت پایتخت بودن آن‌ها ب) جلگه‌های ناحیه خزری به علت: باران کافی، آب فراوان، هوای معتدل، خاک حاصلخیز ج) خوزستان به دلیل داشتن معادن و ذخایر نفت و گاز د) کوهپایه‌های البرز و زاگرس و دشت‌های حاصلخیز (نواحی که دارای خاک حاصلخیز و بارندگی کافی باشد)

درس چهاردهم

رودها: یکی از منابع مهم تأمین آب شهرنشینان و روستائیان است- اغلب رودهای دائمی و پرآب ایران از کوه‌های البرز و زاگرس سرچشمه گرفته‌اند- رودهای پرآب ایران قابل کشتیرانی نیستند ← به علت عبور از شیب‌های تند کوهستانی- سه حوضه آبریز رودهای ایران: حوضه آبریز دریای خزر، حوضه آبریز خلیج فارس و دریای عمان، حوضه آبریز داخلی

درس پانزدهم

گردشگری:

- ۱- تعریف: ترک محل اقامت یا کار خود به طور موقت و سفر به مکان‌های تاریخی و طبیعی
- ۲- انواع گردشگری: الف) طبیعت گردی: جنگل‌ها،

غارها، کوه‌ها، چشمه‌های آب معدنی، بیابان‌ها،

پناهگاه‌های حیات وحش و روستاهای زیبا

ب) تاریخی: آثار و بناهای تاریخی، موزه‌ها

۳- اهمیت گردشگری: استراحت و تفریح، آشنایی با

پدیده‌های طبیعی یا مکان‌های تاریخی و فرهنگی،

آگاهی از آداب و رسوم و مکان‌های مردم، ایجاد

شغل، افزایش درآمد مردم

درس هفدهم

📖 علم تاریخ: تعریف: مطالعه زندگی انسان‌ها در

گذشته به کسانی که درباره زندگی انسان‌ها و

رویدادهایی که در گذشته اتفاق افتاده مطالعه و

تحقیق می‌کند مورخ می‌گویند.

📖 منابع مورد مطالعه مورخ: کتاب‌ها، نوشته‌ها،

کتیبه‌ها، ابزار و وسایل زندگی، بناها، سکه‌ها،

سلاح‌ها، سنگ نگاره‌ها

درس هجدهم و نوزدهم

تاریخ ایران: ۱- ایران باستان و قبل از اسلام:
الف) تمدن‌های کهن: شهر سوخته، تمدن ایلام، تمدن
جیرفت ب) آریایی‌ها: ماد (در غرب)، پارس (جنوب
همامنشیان)، پارت (شمال غرب) - ساسانیان (آخرین
حکومت ایران باستان) ۲- دوره اسلامی

ویژگی‌های تمدن: ۱- داشتن حکومت ۲- داشتن
خط ۳- داشتن عقاید مذهبی ۴- داشتن معماری،
شهرسازی و هنر ۵- مهارت در کارهای مختلف ۶-
داشتن قوانین و مقررات

درس بیستم

حکومت در ایران باستان: ۱- قدرت مطلق (شاه):
در ایران باستان شیوه حکومت پادشاهی بود شاه در
مقابل بزرگان کشور تاج گذاری می کرد پادشاهی

موروثی بود یعنی از پدر به پسر ارث می‌رسید شاهان ایران خود را برگزیده آسمان و نماینده اهورامزدا می‌دانستند ۲- مقام‌های حکومتی: وزیر بزرگ، رئیس دربار یا تشریفات، منشیان و دبیران، ماموران مخفی شاه

درس بیست و یکم

👉 **اوضاع اجتماعی ایران باستان:** ۱- هسته اولیه جامعه ← خانواده، بیشتر مردم در روستاها زندگی می‌کردند و کشاورز بودند مردم شهرها شامل: ماموران حکومتی، صنعتگران، بازرگانان، پیشه‌وران ۲- تقسیمات طبقاتی: از نظر کتاب اوستا: پیشوایان دینی، نظامیان، کشاورزان، دامداران- در دوره ساسانیان: بزرگان: شاه و شاهزادگان، روحانیون زرتشتی، فرماندهان نظامی، دبیران- عامه مردم: پیشه‌وران، بازرگانان، کشاورزان